

Historie hřbitova ve Svitávce

Původní hřbitov býval v obci rozložen kolem farního kostela sv. Jana Křtitele v prostoru obklopeném mohutnou zdí. Zachovalý náhrobek vyjmutý 25. července 2002 ze zdi vlevo vstupní brány nese značně poškozený nápis s letopočtem 1560. V současnosti se nalézá v předsíni kostela, kam byl po renovaci ještě téhož roku umístěn.

K založení nového hřbitova poblíž farní budovy na pozemcích ležících za hospodářskými staveními na západním okraji obce došlo roku 1835, obnoven a rozšířen byl roku 1886.

Během roku 1897 členové Okrašlovacího a zalesňovacího spolku ve Svitávce vysázeli před novým hřbitovem lípy a po obou stranách vstupní brány dva smuteční jasany. Jeden z této dvojice byl zničen vichřicí devadesátých létech minulého století, druhý byl vzhledem k jeho stáří a fyzickému stavu z bezpečnostních důvodů následně odstraněn.

Na svátek Všech svatých roku 1919 byl za široké účasti veřejnosti posvěcen v říjnu dostavěný pomník k uctění památky vojáků padlých v letech 1914-1918 s hlavním mottem MY JSME UMŘELI, JAK ZÁKONY KÁZALY NÁM, dílo zdejšího stavitele Jindřicha Kachlíka. Fond na postavení pomníku založila TJ Sokol u Občanské záložny a půjčovny ve Svitávce, první vložená částka ve výši 114 K 26 h byla datována již dnem 15. dubna 1917. Dlouhá léta nahloďával tento monument zub času, až postupně vzaly za své nejen původní fotografie padlých vojáků, ale nakonec i vlastní pomník. V srpnu roku 1998 byl odstraněn a nahrazen novým v hodnotě 99 000 Kč, posvěcen byl 2. listopadu. Ze švédské žuly jej zhotovila svitávecká firma Kamenictví Randula – Zelinka. Z dochované pamětní desky s fotografiemi všech vojáků bylo možno pořídít i jejich nové kopie a v oválných rámečcích je na nový pomník umístit.

V rozšířené části hřbitova vyhloubil roku 1935 studnař Novák z Uherského Brodu studnu s pumpou, farní záznam uvádí její hloubku 21,5 m.

K dalšímu rozšíření hřbitova směrem k železniční trati došlo na jaře roku 1941. Tato zvýšená část hřbitovního areálu s přístupem po desetistupňovém schodišti vznikla s největší pravděpodobností úpravou navážky zeminy, která zde zůstala deponována po hloubení základů blízkého mostu překlenujícího železniční trať budovanou v letech 1843-49 (obdobná navážka je zřetelná i na sousední farní zahradě). K prvnímu uložení tělesných ostatků do rodinného hrobu v této nové části došlo 9. dubna 1941, pochovaným byl řídicí učitel František Štácha.

V ose schodiště, které prodělalo zásadní opravu v roce 1998, byl rovněž v horní části založen hrob pro kněze, kteří po dobu svého působení bydleli na místní faře a ve Svitávce i zemřeli. Prvním z nich byl P. Eduard Řeřucha, rodák z Velkých Němčic (1886-1957), dalšími jsou P. Arnold Zemánek (1896-1963), P. František Kučera (1920-1967) a básník, esejista a překladatel z Mastníku u Třebíče, P. Jan Dokulil (1910-1974). V záhlaví tohoto pietního místa stojí mohutný kamenný kříž s plastikou Krista, který se měl podle vzpomínek Elišky Nečasové (1918-2003) původně nacházet ve spodní části hřbitova.

Na jaře roku 1945 byl hřbitov opět rozšířen zakoupením pozemku od Československých státních drah, 1. listopadu 1945 byla tato nová část posvěcena. Konečný vzhled měl být hřbitovu dán roku 1958.

Pravidelní návštěvníci hřbitova zaznamenali o svitávecké pouti 27. června 1999 nově zprovozněnou vodovodní přípojku s výtokovým stojanem, skončilo tak ruční pumpování vody z nedaleké studny.

K uctění památky umučených a popravených spoluobčanů v průběhu 2. světové války, byl v květnu roku 2000 při příležitosti 55. výročí osvobození naší země od fašismu postaven na hřbitově nový pomník. Je umístěn vlevo vstupní brány, zhotovila jej firma Kamenictví Randula – Zelinka.

Další rozšíření nové části hřbitova se uskutečnilo v průběhu roku 2002. Postavením opěrné zdi v místě původního svahu došlo k vytvoření prostoru pro jednu ucelenou řadu hrobových míst v horní části nad zdí, ve snížené ploše pak celou řadu dalších nových budoucích pohřebních míst.

V roce 2007 bylo v těsné blízkosti hřbitova souběžně s místní komunikací do Domků vybudováno parkoviště a osvětlení příchozí cesty na hřbitov.

V rámci celostátních oslav devadesátého výročí vzniku ČSR se 28. října 2008 u pomníku padlých v 1. světové válce konalo vzpomínkové slavnostní shromáždění občanů s položením věnce a krátkým kulturním programem. Při této příležitosti zde byla instalována renovovaná pamětní deska popraveného legionáře Ludvíka Švancary, původně umístěná v ozdobném kamenném orámování na budově staré radnice na náměstí, kde bylo toto dílo akademického sochaře Josefa Otoupala z Boskovic slavnostně odhaleno 28. října 1925.

V roce 2010 došlo k opravě kamenné hřbitovní zdi v celé její délce od mostu přes železnici až po vstupní bránu, byla vyspravena a nahrubo omítnuta, v její horní části byly dozděny nízké zídky s pilířky. Došlo tak ke sjednocení jejího celkového vzhledu. Začátkem září téhož roku navštívili náš hřbitov filmaři se známým a oblíbeným hercem Pavlem Zedníčkem, který byl ústřední postavou v natáčené scéně pod vzrostlou lípou pro filmovou komedii Westernstory, odehrávající se jinak převážně ve westernovém městečku v Boskovicích.

V roce 2011 byla opravena fasáda budovy bývalé márnice a část zděných pilířů oplocení v zadní části hřbitova, vyspraveno bylo i schodiště.

V roce 2012 proběhla celková rekonstrukce hrobu umučených vojáků z 2. světové války, který je umístěn v horní části hřbitova.

V posledních patnácti letech se změnil i celkový vzhled hřbitova. V jeho nejstarší části postupně mizí „les“ starých kamenných křížů, u jednotlivých hrobů vyrůstají nové pomníky a náhrobky v různých barevných odstínech i tvarech.

Autor: Pavel Krejcar